
İŞLETMELERİN FİNANSMAN SAĞLAMA ARACI OLARAK TİCARİ İŞLEMLERDE TAŞINIR REHNİ KANUNU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Hasan KARAKILIÇ¹

Öz

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ), genellikle bir ülkede iktisadi kalkınmanın en önemli unsurları arasında sayılmaktadırlar. Bunlar aynı zamanda hem istihdam yaratma hem de ekonomik refahın daha etkin dağılımı açısından önemli bir işlev görmektedirler. Benzer şekilde, KOBİ'ler etkin bir rekabet ortamının sağlanması amacıyla da hizmet eden ekonomik birimlerdir. Hatta bunlar uygulamada "rekabet politikasının yeni favorileri" olarak da adlandırılmaktadırlar. Bununla birlikte, KOBİ'lerin serbest piyasa ekonomisinde diğer büyük işletmeler ile rekabet edebilmeleri, finansal açıdan da güçlü bir konumda olmalarına bağlıdır. Bu ancak onların ihtiyaç duydukları anda kredi gibi finansal kaynaklara çabuk, kolay ve etkin bir şekilde ulaşabilmeleri ile mümkündür. Bu nedenle birçok ülke uygulamasında KOBİ'lerin finansal sorunlarının çözümüne yönelik spesifik yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, başta KOBİ'ler olmak üzere, genel anlamda işletmelerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması suretiyle rekabet güçlerinin artırılması amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ticari işletme, işletme, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler, rehin
JEL Sınıflandırması: K2, K22

AN EVALUATION ON "THE LAW ON PLEDGES OVER MOVABLE ASSET IN COMMERCIAL TRANSACTIONS" AS A MEANS OF FINANCING BUSINESSES

Abstract

Small and medium-sized enterprises (SMEs) are generally considered to be the most important elements of economic development in a country. At the same time, they also play an important role in creating employment and more efficient distribution of economic prosperity. Similarly, SMEs are economic units that also serve to provide an effective competitive environment. They are also referred to as "New favorites of competition policy" in practice. Nevertheless, the fact that SMEs can compete with other large enterprises in the free market economy depends on being in a strong financial position. This is only possible if they can get to the financial resources such as credit they need quickly, easily and effectively. For this reason, in many country implementations, there are specific legal regulations aimed at resolving the financial problems of SMEs. Moved in Commercial Transactions Law has been prepared in order to facilitate the access of finance to enterprises in general, especially SMEs, and to increase their competitiveness.

Keywords: Commercial company, enterprise, small and medium sized enterprises, pledge
JEL Classification: K2, K22

¹ Yrd. Doç. Dr. Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

1. Giriş

Ticari faaliyetin kesintisiz sürdürülebilmesi, tacirin zaman zaman kredi kullanmasını gerektirir. Ancak, ticari hayatın gerektirdiği kredi hacminin karşılanması, alacaklının alacağının yeterli teminatla güvenceye kavuşturulması ile mümkündür. Ticari faaliyetlerle uğraşanlar da ellerindeki çeşitli değerleri karşılık göstermek, teminat vermek suretiyle ihtiyaç duydukları meblağları ödünç almak isterler. Eğer bu değerler taşınmaz (gayrimenkul) türünden ise, taşınmaz malı belirli şartlar altında kullanmaya devam edebilir, o mal ekonomik bakımdan kendisine yararlı olarak kalabilir. Taşınırlarda ise malın teminat olarak kullanılması, rehnedilmesi için kanunda belirtilen istisnalar dışında, kural olarak alacaklıya teslimi gerekir. Burada alacaklının ve üçüncü kişilerin menfaatlerini koruma amacı bulunmaktadır.

Bununla birlikte, ticari işlemler açısından, rehin konusu taşınır varlıkların rehin alacaklısına teslimi birtakım riskleri de beraberinde getirir. Borçlunun teminat olarak gösterdiği varlıklarını alacaklıya teslim etmesi, onlardan yararlanmaya devam edememesi ve hatta borcunu ödemek için gerekli olan üretim faaliyetini de sürdürmemesine neden olur. Bu durum sonuçta kredinin geri ödenmesini tehlikeye sokar. Aynı şekilde, kredi veren bakımından ise, rehin alınan taşınırların muhafaza edilmesi ve bakımı gibi hususlar, ortaya birtakım önemli güçlükler ve külfetler çıkarır.

Ticari işlemler açısından, işletmeye dâhil malvarlığı ve bu anlamda taşınırlar üzerinde de rehin hakkının, bunların teslimine gerek kalmadan kurulabilmesini temin etmek önem kazanmaktadır. Rehin konusu varlıkların rehin borçlusunda kalması ve böylece ticari işletmenin faaliyetinin kesintisiz sürdürülmesine olanak sağlamak üzere, özel düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. 20.10.2016 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen ve 1. 1. 2017 tarihinde yürürlüğe giren 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu² da uygulamada ortaya çıkan sorunları gidermek ve bu konudaki yeni ihtiyaçlar da göz önünde bulundurulmak suretiyle çıkarılmıştır.

2. Genel Olarak Taşınır Rehni Kavramı ve Taşınır Rehninin Konusu

Taşınır rehni, bir alacağı güvence altına almak amacıyla, bir taşınır eşya, hayvan, hak veya alacak üzerinde kurulan bir yük olup, rehinli alacaklıya borcun yerine getirilmemesi durumunda teminat konusunu paraya çevirerek alacağını tahsil etme hakkı verir (Oğuzman vd. 2012:986; Serozan, 2014:341; Makaracı-Başak, 2014:12). Bu anlamda, taşınır rehni alacağa bağlı ferî bir haktr (Serozan, 2014:343).

Taşınır rehninin konusunu genellikle parasal değere sahip eşyalar oluşturur. Bununla birlikte, devredilebilir ve parasal değer taşıyan bir hakkın da taşınır rehnine konu olması mümkündür. Türk Medeni Kanun'u kapsamında teslimine bağlı rehin, hayvan rehni, hapis hakkı, alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlarla yapılan rehin sözleşmesi ve rehinli tahvil, taşınır rehninin türleri arasında yer almaktadır (Oğuzman vd. 2012:986).

Taşınır eşya üzerinde rehin hakkı rehin sözleşmesi çerçevesinde teslimine bağlı olarak kurulur. Rehinde fer'ilik ilkesinin bir sonucu olarak alacaksız-borçsuz rehin olamayacağı gibi, teslim ilkesinin bir sonucu olarak zilyetliksiz rehin de olamaz. Nitekim uygulamada da taşınır rehnine Almanca "avuç içi rehni" (*Faustpfand*) denmektedir (Serozan, 2014:345). Burada rehin işleminde kamuya açıklık, rehinli alacaklının taşınır eşyaya zilyet olmasıyla sağlanır. Bununla birlikte, hayvan rehninde rehin kurulması için teslim şart kılınmamıştır. Aynı şekilde bir sicile tescili zorunlu taşınır mallar bakımından da teslim şartı kaldırılmış, sicile tescil yeterli görülmüştür. Böyle durumlarda tescil işlemiyle birlikte kamuya açıklık da sağlanmış olmaktadır. Bunlar teslimsiz, bir başka deyişle sicilli (sicile kayıtlı oluşan) rehinlerdir (Oğuzman vd. 2012:987).

² Resmî Gazete, 28.10.2016, Sayı: 29871

3. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehninin Önemi ve Özelliği

Ticari faaliyetlerin sürekliliği açısından, ticari işlemlerde rehin farklı bir önem kazanmaktadır. Gerçekten de ticari faaliyetlerin devamlılığı açısından, tacir zaman zaman krediye ihtiyaç duyabilir. Tacirin ihtiyaç duyduğu krediyi temin edebilmesi de bu konuda rehin alan tarafa borcuna karşılık verdiği güvenceye bağlıdır. Böyle durumlarda, kredi ancak yeterli şahsi veya aynı teminat karşılığında alınabilir. Bu ya üçüncü kişiler tarafından tacir lehine verilebilecek bir şahsi veya aynı teminat³ (kefalet veya rehnin) ile ya da ticari işletmeye dâhil malvarlığı unsurlarının her birini kendilerine özgü kuralları çerçevesinde ayrı ayrı rehin konusu yapmak suretiyle gerçekleştirilebilir.

Taşınır mallarda, malın teminat olarak kullanılması ve bu anlamda rehnedilmesi için, kanunda belirtilen istisnalar haricinde, teslimi gerekir. İlgili taşınır mal üzerindeki doğrudan doğruya zilyetliğin, malın teslimi suretiyle kredi veren tarafa geçirilmesi gerekir. Bu durum teslim bağli rehin olarak tanımlanmaktadır (Türk Medeni Kanun'u, m. 939). Alacaklının ve üçüncü kişilerin menfaatlerini korumak amacıyla getirilmiş olan bu hüküm, borçlunun teminat olarak gösterdiği taşınır mallarından yararlanmasına engel olur. Hatta borcunu ödemek için gerekli üretimi yapmasına da engel olur (Poroy ve Yasaman, 2012:52). Bu durum, rehin sözleşmesinin borçlu tarafında tacirin yer aldığı durumlar açısından da geçerlidir. Rehin sözleşmesinin yapılmasından sonra tacirin bu taşınırlardan yararlanma imkânı ortadan kalkar. Bu durum aynı zamanda ticari işletmenin üretim faaliyetinin de kesintiye uğramasına yol açar. Sonuçta sağlanan kredinin geri ödenmesi tehlikeye girecektir.

Ekonomik alanda duyulan çeşitli ihtiyaçlara ve bu anlamda özellikle ticari yaşamda rehinli malların kredi veren tarafa tesliminin ticari faaliyetin devamlılığı açısından yaratacağı bu türden sorunlara çözüm bulmak amacıyla, bu konuda farklı düzenlemeler yapma gereksinimi doğmuştur. Bu şekilde "teslim şartına" bazı istisnalar getirilmiştir⁴. Özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) artan finansman ihtiyaçlarının karşılanmasında kolaylık sağlanabilmesi amacıyla bu konuda yeni yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu (TRK) uygulamada bu konuda ortaya çıkan sorunlara çözüm amacıyla çıkarılmıştır.

Ticari işlemlerde taşınır rehni gibi teslimi gerek olmaksızın kurulabilecek taşınır rehinlerinde, teslim aranmamasının amacı, ticari faaliyetlerin devamı sağlanarak işletmenin varlığını devam ettirmesi yanında, özellikle işletme teçhizatının nakledilmesinin maddi açıdan zorluk doğurmasıdır (Güleş ve Doğu, 2016:59). Ticari işletmenin veya unsurlarının teslimsiz rehni olanağı hem konusu hem de bu olanaktan yararlanacak kişiler açısından istisnai bir düzenlemedir (Şit-İmamoğlu, 2017:5).

4. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu ve Kobi'ler Açısından Önemi

Ticari işlemlerde Taşınır Rehni Kanununun amacı, başta KOBİ'ler olmak üzere, işletmelerin finansmana erişiminin kolaylaştırılmasıdır. Kanunun genel gerekçesinde de KOBİ'lerin ticari faaliyetleri için gerekli finansman kaynaklarını bankalar aracılığıyla temin edilen kredilerden sağladığı, özellikle kredi karşılığı talep edilen teminatların KOBİ'ler açısından finansmana erişimde önemli zorluklar oluşturduğu, bu durumun KOBİ'ler açısından büyük işletmeler karşısında rekabet dezavantajına neden olduğu vurgulanmıştır.

KOBİ'ler istihdam yaratma, ekonomik büyüme sağlama ve katma değer yaratma yönüyle neredeyse tüm ülkeler açısından "ekonominin lokomotifi" olarak değerlendirilmektedir. İnovasyon ve ürün geliştirme alanında ülke ekonomilerine büyük katkılar sağlayan KOBİ'ler, yüksek adaptasyon ve pazardaki giriş- çıkış yetenekleri yönüyle de hem bölgesel ve sektörel dengesizlikleri azaltmada, hem de daha esnek ve rekabetçi ekonomiler yaratmada önemli rol oynamaktadır.

³ Krediyi veren (alacaklı) lehine aynı teminat ancak taşınır veya taşınmaz mallar üzerinde rehin hakkı kurulmasıyla sağlanabilir. Taşınmazlar (gayrimenkul) üzerindeki rehin hakkı tapu siciline tescil ile doğar. Burada taşınmazın sahibi, malı belirli şartlar altında kullanmaya devam edebilir ve o mal ekonomik bakımdan kendisine yararlı olarak kalabilir.

⁴ Bu anlamda bizim hukuk sistemimizde hayvan rehni (Türk Medeni Kanun'u, m. 940), maden cevheri rehni (6309 sayılı Maden Kanunu m. 108); gemi rehni (Türk Ticaret Kanunu, m. 1013-1058) bu konudaki belli başlı istisnalar sayılabilir.

Ayrıca, KOBİ'lerin genellikle toplumun en alt gelir seviyesinde bulunan işçileri istihdam ettiği ve az gelişmiş alanlarda (çoğu zaman) tek işveren olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, özellikle gelişmekte olan ülkeler bakımından taşıdığı önem daha iyi anlaşılacaktır (Rekabet Kurumu, 2014:2-3).

Türkiye gibi gelişen ekonomilerde, ekonominin bel kemiğini KOBİ'ler oluşturmaktadır. KOBİ'ler istihdam ve katma değer yaratmanın yanı sıra ihracattan da büyük işletmelere kıyasla daha büyük pay almaktadırlar⁵. Gerçekten de ulusal ekonomilerin gelişmesi ve korunması bakımından önemli işlevler üstlenen KOBİ'lerin Dünya ekonomisindeki rolü küreselleşme süreci ile birlikte her geçen gün artmaktadır. KOBİ'ler, ekonomik ve sosyal kalkınmanın önemli birer unsuru olarak önemli işlevleri yerine getirmektedir. Bu işlevleri ile sosyal sistemin denge ve istikrar unsuru olan KOBİ'lerin doğması, gelişmesi ve korunması için tüm ülkeler, uygun ekonomik ortamı hazırlayacak politikalar geliştirmekte ve uygulamaktadırlar.

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, KOBİ'lerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması, rekabet güçlerinin artırılması ve dolayısıyla ülke ekonomisinin dengeli ve istikrarlı büyümesine katkı sağlanması amacıyla hazırlanmıştır. 1.1.2017 tarihinden itibaren yürürlüğe giren TRK ile birlikte, 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır (TRK m. 17).

Kanun ile işletmelerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması amacı yanında, işletmelerin finansmana erişiminde güvence olarak kullanabilecekleri malvarlığı unsurlarının kapsamı genişletilmek suretiyle, tacirler yanında diğer işletme sahipleri açısından alternatif teminat kaynakları öngörülmüştür.

5. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa Göre Rehin Sözleşmesinin Şekli ve Rehin Hakkının Doğumu

5.1. Rehin Sözleşmesinin Şekli

Türk Ticaret Kanunu'na göre, ticari işletme bir bütün halinde devredilebileceği gibi, rehne konu olabileme imkânı da bulunmaktadır (TTK m. 11/3). Ancak ticari işletme üzerindeki bu türden hukuksal işlemlerle ilgili sözleşmelerin geçerli olabilmesi için yazılı olarak yapılması ve ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekir. TTK'nin yeni düzenlemesine göre, ticari işletme bir bütün halinde teslimsiz rehne konu olabilir. Aynı şekilde, TİRK'de olduğu gibi bu sözleşmenin noterde yapılmasına gerek olmaksızın ve TİRK'deki bazı sınırlamalara tabi olmaksızın yapılması imkânı da ortaya çıkmıştır. Ancak bu durum doktrinde tartışmalara neden olmuş, TTK'nin bu hükmü karşısında TİRK'in kaldırılması gerektiği savunulduğu gibi, bu iki kanun arasında irtibat kurulmaması bir eksiklik olarak da değerlendirilmiştir. Öğretide de Kendigelen (2011:48) ticari işletme rehinine ilişkin özel düzenleme niteliğindeki TİRK'in yürürlükten kaldırılmadığını, bu halde genel kanun ile özel kanun arasında çözümü güç bir kanunlar çatışması sorununun gündeme geleceğini belirtmiştir. Bu durumda hangi kanunun uygulanacağı, önceki kanun-sonraki kanun, özel kanun-genel kanun tartışmaları da ortaya çıkmıştır (Poroy ve Yasaman, 2012:54).

Buna karşın, 6750 sayılı TRK'ye göre rehin sözleşmesinin yazılı şekilde veya güvenli elektronik imza ile onaylanarak elektronik ortamda düzenlenmesi gerekir (TRK m. 4/3). Yazılı olarak düzenlenen sözleşmedeki imzalar noter tarafından onaylanmalı veya sözleşme Sicil yetkilisi

⁵ Örneğin, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri, 2015" haber bülteninde yer alan verilere göre, KOBİ'ler sanayi ve hizmet sektörlerinde 2013'te 2 milyon 695 bin 131 girişim faaliyet gösterdi. Keza KOBİ'ler toplam girişim sayısının yüzde 99,8'ini, istihdamın yüzde 74,2'sini, maaş ve ücretlerin yüzde 54,7'sini, cironun yüzde 63,8'ini, faktör maliyetiyle katma değer (FMKD) yüzde 52,8'ini ve maddi mallara ilişkin brüt yatırımın yüzde 53,3'ünü oluşturdu. Öte yandan, KOBİ'ler 2013'te en fazla ticaret sektöründe faaliyet gösterdi. Ekonomik faaliyetlerin istatistiki sınıflamasına göre, KOBİ'lerin yüzde 39,9'u toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, yüzde 15,7'si ulaştırma ve depolama, yüzde 12,6'sı imalat sanayi sektöründe faaliyet gösterdi. KOBİ'ler 2013'te ticaret sektöründe istihdamda da en büyük paya sahip oldu. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı faaliyetindeki KOBİ'lerde, istihdam payı yüzde 28,3, maaş ve ücret payı yüzde 23,9, ciro payı yüzde 50,9, faktör maliyetiyle katma değer payı yüzde 27, maddi mallara ilişkin brüt yatırım payı ise yüzde 19 olarak gerçekleşti. Bkz. <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=21864>

huzurunda imzalanmalıdır (TRK m. 4/4). Böylelikle rehin sözleşmesinin ticari işletmenin kayıtlı olduğu sicil çevresindeki bir noter tarafından düzenlenme şeklinde yapılması zorunluluğu kaldırılarak, bu konudaki tartışma da bir anlamda sona erdirilmiştir (Ülgen vd., 2015:233-234).

Rehin sözleşmesinde taraflar, borcun konusu ve miktarı, borcun miktarı belli değilse rehlin ne miktar için güvence teşkil ettiği, ödenecek para cinsi, rehlin azami miktarı ve rehne konu varlığın ayırt edici özelliklerinin gösterilmesi gerekir (TRK m. 4/6.b). Öte yandan, bu hususların rehin sözleşmesinde yer alması zorunlu olduğundan, herhangi bir eksiklik halinde sicil görevlisinin sözleşmeyi tescil talebini reddetmesi gerekir.

TİRK'in uygulandığı dönemde tartışma yaratan bir diğer husus ise yabancı para üzerinden rehin kurulması sorunu (Arkan, 2011:53). Ancak TRK'de yer alan "ödenecek para cinsi" ibaresi karşısında, artık bu tartışma sona ermiştir (TRK m. 4/6.b).

Benzer şekilde, rehin sözleşmesinin tarafının tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü vb. olması olasılıklarına göre, sözleşmede bu kişilere ait hangi bilgilerin yer alacağına ilişkin düzenlemeler de TRK madde 4/6.a'da yer almıştır. Bu şekilde, rehin sözleşmesinin tarafları açısından da açıklık sağlanmış olmaktadır.

5.2. Rehlin Hakkının Doğumu

Rehin sözleşmesinin düzenlenmesi, taşınır rehni hakkının doğumu için yeterli değildir. Rehlin hakkı, rehin sözleşmesinin ilgili sicile tescil edilmesiyle kurulur. Kanuna göre de rehin hakkı, rehin sözleşmesinin Sicile tescil edilmesiyle üçüncü kişilere karşı hüküm ifade eder (TRK m. 9/1).

Rehin hakkının doğumu açısından önceki kanun TİRK ile yeni Kanun TRK açısından, rehin sözleşmesinin resmi bir sicile tescili açısından herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak TİRK açısından rehin hakkı, sözleşmenin, işletmenin kayıtlı bulunduğu esnaf ve sanatkâr veya ticaret siciline tescili ile doğmaktaydı (TİRK m. 5/1). TRK'ye göre de rehin hakkı, rehin sözleşmesinin Sicile tescil edilmesiyle kurulur⁶. Bununla birlikte, burada sözü geçen sicil, bu konuda yeni kurulacağı belirtilen Rehlinli Taşınır Sicili⁷ olup, Sicil örgütünü kurma veya kurdurma görevi de Gümrük ve Ticaret Bakanlığına verilmiştir (TRK m. 2/1.k). Rehlin hakkının tesisi ve üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesi, rehlinli alacaklılar arasında öncelik hakkının belirlenmesi, rehlinli taşınır varlık ile alacağın devrinin tescili amacıyla Rehlinli Taşınır Sicili kurulduğu belirtilmiştir (TRK m. 8/1). Bakanlık ile Türkiye Noterler Birliği arasında imzalanan Protokol ile birlikte, Rehlinli Taşınır Sicili (Sicil)'nin kurulması ve sicil hizmetlerini yürütme görevi Birliğe verilmiştir. Rehlin sözleşmesine ilişkin işlemler ise sicil birimi olan noterlikler tarafından yerine getirilecektir. Bu konuda ayrıca Taşınır Rehlin Sicil Sistemi'ne (TARES) ilişkin bir internet portalı da hazırlanmıştır.

Rehlinli Taşınır Sicili aleni bir sicil olup, Bakanlık sicilin faaliyetlerini her zaman denetlemeye ve gerekli önlemleri almaya yetkilidir. Kanunun genel gerekçesinde de Rehlinli Taşınır Sicili'nin oluşturulması ile taşınır rehlinlerinin aleniyeti ve takibinin sağlandığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, Ticaret Sicilinde olduğu gibi herkesin mi (TTK m. 35/2) yoksa tapu kütüğünde olduğu gibi sadece ilgisini ispat edenlerin (TMK m. 1020/II) mi sicili inceleyebileceği Kanun'da gösterilmemiştir. Rehlinli Taşınır Sicili Yönetmeliği madde 26/1'de ilgisini ispat eden herkesin Sicil' den onaylı belge talebinde bulunabileceği aynı Yönetmelik madde 30/1'de ise ilgisini ispat edenlerin Sicili inceleyebileceği, bir başka deyişle sorgulama işlemi yapabileceği belirtilmiştir.

TRK 5/8 hükmüne göre, "mevzuatı gereği özel sicillerine kaydı gereken rehlinler Sicil'e bildirilir". Bu bildirimle ilişkin esasların ise yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Keza TRK madde 8/3 hükmünde ise diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehlinlerine ilişkin

⁶ Burada rehlin Sicile tescilinden doğacak masraflar sözleşme serbestisi çerçevesinde tarafların iradesine bırakılmıştır.

⁷ Rehlinli Taşınır Sicili, Bakanlık tarafından kurulan ya da kurdurulan ve mevzuatı uyarınca kendi özel siciline tescili zorunlu olanlar dışındaki taşınır varlıklar üzerinde, bu Kanun kapsamında tesis edilecek rehlinlere ilişkin tescil, terkin, değişiklik gibi tüm iş ve işlemlerin elektronik ortamda gerçekleştirildiği ve sunulduğu merkezi ve aleni sicil olarak tanımlanmıştır (TRK m. 1/1-k).

hükümlerin saklı olduğu ve bu taşınır varlıklar üzerinde TRK kapsamında Sicile tescil edilmek suretiyle rehin kurulamayacağı belirtilmiştir. Her iki hükümde geçen "Sicil" kavramı Rehinli Taşınır Sicili'dir. Ancak burada kastedilen bildirim, Rehinli Taşınır Sicili'nde tescil edilen rehlin bildirimidir değil, aksine marka, patent, gemi, taşınmaz gibi kendisine özgü sicilinde rehne konu olmuş varlıklar üzerindeki rehlin, Rehinli Taşınır Sicili'ne bildirilmesidir. Bununla birlikte, TRK madde 8/3'e göre örneğin marka veya patent gibi sınai mülkiyete konu haklar üzerinde rehin kurulamayacağına göre, bu türden haklar üzerindeki rehlin de Sicile bildirilmesi ile hangi menfaatlerin korunduğu hususunun tartışmalı olduğu belirtilmiştir (Şit-İmamoğlu, 2017:24).

Öte yandan, ticari işletmenin (veya esnaf işletmesinin) bütünü üzerinde kurulan rehlin de ticaret veya esnaf ve sanatkâr siciline bildirilmesi gerekir (TRK m. 5/2). Burada "bildirilir" ibaresi kullanılmış olmakla birlikte, tescil veya kaydedilir şeklinde bir ibareye yer verilmemiştir. Dolayısıyla ticari işletme ve esnaf işletmesi üzerinde rehin kurulması durumunda bu rehin işleminin hem ticaret ve esnaf siciline bildirilmesi, hem de rehin sözleşmesi kapsamındaki münferit unsurların ilgili sicillere bildirim gerekecektir. Bu durum karşısında, ticari işletmenin; devri Ticaret Sicili'nde, rehni ise Rehinli Taşınır Sicili'nde gerçekleştirilebilen bir malvarlığı bütününe dönüştüğü belirtilmiştir (Şit-İmamoğlu, 2017:24). Dolayısıyla ticari işletmenin devri veya rehni sözleşmesi yapılırken, devralan veya rehin alanın her iki sicil kayıtlarını da incelemesi, olası hukuki ihtilafların baştan görülebilmesi açısından yerinde olacaktır.

6. Rehin Sözleşmesinin Tarafları

6.1. Genel Olarak

TRK, rehin sözleşmesine taraf olabilecek kişiler açısından, TİRK'e göre daha geniş bir düzenleme öngörmektedir. Gerçekten de TİRK'de, kredi alanların karşılarında güvenilir kişilerin bulunmasını sağlamak üzere, ticari işletmenin bütününi konu alan rehin sözleşmesinin rehin alan tarafını ancak bir banka veya kooperatifin oluşturabileceği öngörülmekteydi (Reisoğlu, 1977:17). Bununla birlikte, kredili satışlar açısından da kredili satış yapanların rehin hakkının münhasıran vadeli satışa konu şeyler üzerinde kurulabileceği hükme bağlanmak suretiyle, bu kişilerde rehin sözleşmesinde rehin alan tarafta yer almaktaydı. Burada sözü edilen "tüzel kişiliği haiz ve sermaye şirketi olarak kurulmuş kredi müesseseleri" kavramı, esas itibarıyla anonim şirket şeklinde kurulmuş bankaları ifade etmektedir (Arkan, 2011:50). Kooperatifler açısından ise, sadece kredi kooperatifleri değil, her türlü kooperatif lehine de ticari işletme rehni kurulması mümkündür.

Öte yandan, lehine ticari işletme rehni kurulabilecek kişilerin kanun hükmü ile belirlenmesinin amacının, bir yandan Medeni Kanun'un teslim şartlı rehin ile ilgili düzenlemesine istisna oluşturan bu rehin çeşidini yaygınlaştırmamak, diğer yandan rehin işleminin, borçlu esnaf ve taciri sonradan zor durumda bırakmayacak güvenilir, itibarlı kuruluşlarla yapılmasına olanak sağlamak olduğu belirtilmiştir (Arkan, 2011:49-50).

Buna karşılık, TRK rehin sözleşmesine taraf olabilecek kişilerin kapsamını son derece genişletmiştir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki; TİRK 2'de hiçbir tereddüde yer bırakmayacak şekilde düzenlenmiş olan sözleşme taraflarının kimler olabileceği hususu, TRK'de anlaşılması güç bir şekilde ifade edilmiştir. Bu durum, Uygulama Yönetmeliği ile bir ölçüde giderilmeye çalışılmıştır. Yönetmeliğin madde 10/3 hükmüne göre, rehin alacaklısı olabilecek kişiler kredi kuruluşları ile tacir veya esnaf olabilir. Ancak rehin alacaklısının durumuna göre, rehin borçlusu, bir başka deyişle rehin veren tarafta yer alan kişiler değişmektedir. Buna göre; rehin alacaklısının kredi kuruluşu olduğu hallerde, rehin veren esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı olabilir. Rehin alacaklısı kredi kuruluşu niteliğinde olmayan tacir ise, rehin veren tacir veya esnaf olabilir. Benzer şekilde, rehin alacaklısı esnaf ise, rehin veren tacir veya esnaf olabilir.

6.2. Rehin Alan

TRK madde 3/1.a hükmüne göre, rehin sözleşmesinin alacaklı, bir başka deyişle rehin alan tarafında en başta kredi kuruluşları yer alacaktır. Kanuna göre, rehin sözleşmesinin alacaklı

tarafında yer alabilecek kredi kuruluşları ile kastedilen husus ise, 19/10/2005 tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu⁸ uyarınca faaliyet gösteren bankalar⁹ ve finansal kuruluşlar ile 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu¹⁰ uyarınca faaliyet gösteren finansal kuruluşlar¹¹ ve aynı zamanda kredi ve kefalet sağlayan kamu ve özel kurum ve kuruluşlardır (TRK m. 2/1-e).

Finansal kiralama şirketleri TRK'ye tabi rehin sözleşmesinde rehin alan tarafı oluşturabilir. Ancak işletmesindeki makineleri finansal kiralama yoluyla temin etmiş bir tacir veya esnaf, işletmesinin bütünü üzerinde, bu makineleri de kapsayacak şekilde rehin tesis edemez. Bu durum yukarıda bahsi geçen 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'ndan kaynaklandığından, TRK ile değişmemiştir.

TRK'ye göre kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşlar da rehin alan tarafta yer alabilirler. Bunlar özellikle meslek birliği gibi kamu tüzel kişileri ile genellikle kooperatif ya da anonim ortaklık şeklinde kurulan ve özellikle kredi ihtiyacı içinde olan üyelerine kefalet sağlamak veya doğrudan kredi açmak suretiyle finansmana erişim olanağı sunan kuruluşlardır. Bu türden kuruluşlara, *Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Merkez Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB) gibi birlikler ile Kredi Garanti Fonu gibi anonim ortaklıklar ile Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) veya tarım satış kooperatifleri örnek verilebilir* (Şit-İmamoğlu, 2017:14).

TİRK ile karşılaştırıldığı zaman, TRK ile getirilen yeni bir olanak ise tacir ve/veya esnafın da rehin sözleşmesinde karşılıklı olarak yer almalarına olanak sağlanmasıdır. Bir başka deyişle, tacir ve/veya esnaf da rehin sözleşmesinde rehin alacaklısı ve rehin veren tarafta yer alabileceklerinden, bunların karşılıklı olarak rehin alan ve rehin veren taraf olmaları mümkündür (TRK m. 3/1-b). Dolayısıyla rehin sözleşmesinde, rehin alacaklısı olan tacir ve/veya esnaf karşısında, rehin veren esnaf ve/veya tacir bulunabilir¹². Nitekim madde gerekçesinde de bu şekilde tacir ve esnafın yatırımlarını karşılıklı destekleyebilmelerine yönelik bir imkân oluşturulduğu belirtilmiştir¹³.

TRK ile rehin sözleşmesinde yer alabilecek kişilerin kapsamı genişletilirken, rehin sözleşmesinin rehin alan tarafı bakımından üzerinde durulması gereken önemli bir ayrıntı bulunmaktadır. TRK ile hiçbir sınırlama öngörülmeden "kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşlar", "tacir" ve "esnaf"ın ticari işletmenin bütünü üzerinde, rehin almasına olanak tanınmıştır. Önceki Kanun olan TİRK uygulamasında, sadece vadeli satışa konu şey üzerinde rehin hakkı elde ettikleri halde, kredili satış yapan gerçek kişilerin ticari işletme rehni alması dahi eleştiriliyordu. Buna karşın, yeni Kanunda rehin alanların kapsamı genişletilmekle birlikte, rehin verenin muhatap olduğu bu kişinin güvenilirliğini denetlemeye elverişli hiçbir mekanizma bulunmamaktadır. Her ne kadar TRK madde 16/2 hükmü ile bir taşınıri rehin almak suretiyle ödünç para verme işini devamlı surette yapan kişinin, Türk Ceza Kanunu'nun "tefecilik" hakkındaki 241.maddesine göre cezalandırılacağı öngörülmüş olsa da bahsi geçen hükmün uygulamada bu türden durumlar açısından ne kadar caydırıcı olacağı tartışmalıdır. Özellikle de günümüzde cezaların caydırıcılığı sorunu karşısında, bu kuşklar daha da artmaktadır.

TRK 3 hükmünde rehin sözleşmesine taraf olabilecek kişilerin kapsamının bu şekilde genişletilmesi eleştiriye açık bir husustur. Bir başka deyişle, her tacirin veya esnafın, işletmenin bütünü üzerinde rehin hakkına sahip olabilmesi yerinde bir düzenleme değildir. Nitekim öğretilde de münferit taşınırların rehinde rehin sözleşmesinin özellikle rehin alan tarafının sınırlandırılması

⁸ Resmî Gazete, 01.11.2005, Sayı: 25983 (Mükerrer).

⁹ Bankacılık Kanunu madde 3 hükmü uyarınca faaliyet gösteren bankalar mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalınma ve yatırım bankalarıdır.

¹⁰ Resmî Gazete, 13.12. 2012, Sayı: 28496.

¹¹ Kanuna göre bu tür kuruluşlar; finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleridir.

¹² Örneğin rehin alacaklısı tacir ile rehin veren tacir, rehin alacaklısı tacir ile rehin veren esnaf, rehin alacaklısı esnaf ile rehin veren tacir, rehin alacaklısı esnaf ile rehin veren esnaf rehin sözleşmesinin tarafı olabilirler. Bkz. Yönetmelik, m. 10/3.

¹³ Bkz. TRK madde 3 gerekçesi, s. 8.

gerekmemekle birlikte, ticari işletmenin bütünü üzerinde kimlerin rehin hakkı elde edebileceğinin sınırlandırılması hususunun, taciri özellikle güvenilir kişilerle rehin sözleşmesi yapmaya yöneltmek açısından önemli olduğu, TRK'de ise bu hususun tamamen göz ardı edildiği ve TRK madde 3.b hükmünün bu nedenle kaldırılması gerektiği belirtilmiştir (Şit-İmamoğlu, 2017:11).

Öte yandan, Kanunda rehin alan tarafta yer alabilecek kişiler ile ilgili sayım sınırlı olduğundan, burada bahsi geçenler dışında başka bir kişinin rehin alan tarafta yer alması mümkün değildir.

6.3. Rehin Veren

TRK'ye göre, rehin sözleşmesinin rehin alan tarafını bir kredi kuruluşunun oluşturduğu hallerde, rehin alan tarafta ise tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü ile serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler yer alacaktır. Eski Kanun olan TİRK hükümlerine göre ise ticari işletme rehinde, sözleşmenin diğer tarafı, bir başka deyişle rehin veren kişi ise sicile kayıtlı esnaf işletmesinin veya ticari işletmenin maliki olan kişi olabiliyordu. Nitekim TİRK madde 2/1 hükmünde bu durum ticari işletme açısından, "ticari işletmenin maliki bulunan gerçek ve tüzel kişiler" in ticari işletme rehni verebilecekleri şeklinde düzenlenmiş idi. Ancak yeni Kanunda "ticari işletmenin maliki" yerine "tacir" kavramı tercih edilmiştir. Bu durumun ise işletmenin kiracı adına yapıldığı ve dolayısıyla tacir sıfatının da kiracıya ait olduğu örneğin ürün kirasına konu ticari işletmeler açısından sorun yaratacağı belirtilmiştir (Şit-İmamoğlu, 2017:15). İşletmenin ürün kirası yoluyla işletildiği durumlarda, esasen tacir sıfatı kiracıya ait olmakla birlikte, işletmeyi oluşturan unsurlar üzerindeki mülkiyet hakkı ise kiraya verendedir. Ancak, malik tacir sıfatına sahip olmadığından, işletmenin bütünü üzerinde malikin TRK hükümleri kapsamında rehin tesis etmesi artık mümkün olmayacaktır. Buna karşılık, tacir sıfatını taşıyan kiracı ise "sahip olduğundan daha fazla hak üzerinde tasarrufla bulunamayacağından", onun da işletmenin bütünü veya işletmeye dâhil münferit taşınırılar üzerinde rehin hakkı kurması mümkün olmayacaktır.

Rehin sözleşmesinde rehin veren tarafta yer alabilecek diğer bir kişi ise *esnaf*tır. TİRK'in yürürlükte olduğu dönemde, Esnaf ve Sanatkâr Siciline kayıtlı esnaf işletmesi üzerinde TİRK hükümlerine göre rehin kurulması ve böylece daha küçük çapta bile olsa üretime katkısı olan esnafın da teslimsiz rehin olanağından yararlanması mümkündür. TRK ile esnaflara, işletmesindeki münferit malvarlığı unsurları üzerinde de rehin kurma fırsatı verilmiştir.

TRK ile 5488 sayılı Tarım Kanunu'na¹⁴ göre faaliyet gösteren *çiftçiler* de rehin sözleşmesinde rehin veren konumda yer alabilir. Kanunda yer alan çiftçi¹⁵ tanımına dâhil olunabilmesi için, tarımsal üretimde bulunulması yeterli olup, üretim araçlarının maliki bulunmak gerekmez.

TRK ile *üretici örgütlerinin* de rehin veren tarafta bulunmalarının önü açılmıştır. Üretici örgütü, üretici ve yetiştiricilerin ilgili kanunlara dayanarak kurdukları tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikleri¹⁶ ifade eder (TRK m. 2/1.İ).

TRK ile rehin veren tarafta yer alabilecek kişiler arasında *serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler* de sayılmıştır.

7. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sözleşmesinin Kapsamına Girebilecek Malvarlığı Unsurları

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa göre, rehin kapsamına TRK madde 5/1 hükmünde sınırlı sayımla yer verilen taşınır varlıklar ile ticari işletme veya esnaf işletmesinin bütünü girebilir. Dolayısıyla burada hükmün kapsamında sayılanlar dışındaki işletmenin diğer malvarlığı unsurları üzerinde rehin kurulması mümkün değildir. Kanun ile taşınır rehinde rehne konu taşınırılar ticaret unvanı ve işletme adından bağımsız olarak rehnedilmesine de imkân sağlanmaktadır.

¹⁴ Resmî Gazete, 25. 4. 2006, Sayı: 26148.

¹⁵ Tarım Kanunu m.3'e göre çiftçi; mal sahibi, kiracı, yarıcı veya ortakçı olarak devamlı veya en az bir üretim dönemi veya yetiştirme devresi tarımsal üretim yapan gerçek veya tüzel kişilerdir.

¹⁶ Tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na tabi tarımsal amaçlı kooperatifler, 5200 sayılı Tarımsal Üretici birlikleri Kanunu'na tabi tarımsal üretici birlikleri ve 4572 sayılı Tarım Satış kooperatifi ve Birlikleri Hakkında Kanun'a tabi tarım satış kooperatiflerinden oluşmaktadır.

Diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehinlerine ilişkin hükümler saklı tutularak, bu taşınırlar üzerinde TRK kapsamında rehin tesis edilemeyeceği belirtilmiştir (TRK m. 8/3). Bu düzenleme karşısında, esasen TRK madde 5 hükmü kapsamında olmakla birlikte, motorlu taşıt araçları, marka, patent, sürü hayvanları, maden, gemi gibi varlıklar üzerinde TRK'ye tabi rehin kurulması olanaklı değildir. Bir başka deyişle, daha önceleri üzerinde sicilli taşınır rehni kurulması olanaklı olan varlıkların bir kısmı üzerinde TRK hükümleri bağlamında artık rehin kurulamayacaktır. Ancak bu malvarlığı unsurları üzerinde ilgili özel hükümlerde gösterildiği şekilde rehin hakkı kurulması ise mümkündür. Dolayısıyla, bu taşınırlardan örneğin motorlu taşıt araçları ile fikri ve sınai mülkiyet hakları TİRK döneminde ticari işletme rehnine dâhil iken TRK ile bu olanağın ortadan kaldırılmasının isabetli olmadığı, bu sonucun aynı zamanda Kanun'un amacına da aykırı olduğu belirtilmiştir (Şit-İmamoğlu, 2017:25). Gerçekten de başta KOBİ'ler olmak üzere, genel anlamda işletmelerin finansman sorunlarına çözüm getirmeyi öngören bir yasal düzenleme açısından bu şekilde bir düzenleme yapılması yerinde olmamıştır.

Öte yandan, taşınır varlıklar münferiden rehne konu olabileceği gibi birden fazla taşınır varlığın tek sözleşme ile de rehne konu olabilmesi mümkündür. Bu anlamda, bir işletmenin üzerinde rehin hakkı kurulabilecek taşınır varlıklar şunlardır: Alacaklar, çok yıllık ürün veren ağaçlar, fikri ve sınai mülkiyete konu haklar, hammadde, hayvan, her türlü kazanç ve iratlar, başka bir sicile kaydı öngörülmeden ve idari izin belgesi niteliğinde olmayan her türlü ruhsat ve lisanslar, kira gelirleri, kiracılık hakkı, makine ve teçhizat, araç, ekipman, alet, iş makinaları, elektronik haberleşme cihazları dahil her türlü elektronik cihaz gibi menkul işletme tesisatı, sarf malzemesi, stoklar, tarımsal ürün, ticaret unvanı ve/veya işletme adı, ticari işletme veya esnaf işletmesi, ticari plaka ve ticari hat, ticari proje, vagon¹⁷ ve bu burada sayılanlardan üçüncü kişiler zilyetliğindeki taşınır varlık, hak ve paylı mülkiyet hakları rehin hakkına konu olabilir (TRK m. 5/1).

Tacir veya esnaf, işletmesi kapsamında bulunan malvarlığının münferit unsurları üzerinde rehin kurabileceği gibi, işletmesinin tümü üzerinde de rehin işlemi tesis edebilir. Bir başka deyişle, ticari işletme veya esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulabilir (TRK m. 5/2, 3, 4). Ancak TRK madde 5/1'de sayılan varlıkların borcu karşılması halinde, işletmenin tamamına rehin konulması yasaklanmaktadır¹⁸.

Ticari işletme veya esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması durumunda, rehin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan her türlü varlık rehnedilmiş sayılır (TRK m. 5/2). İşletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan varlıklar aynı zamanda menkul işletme tesisatı olarak da adlandırılan unsurlardır (Arkan, 2011:54). Kanunda makine ve teçhizat, araç, ekipman, alet, iş makinaları, elektronik haberleşme cihazları dahil her türlü elektronik cihaz gibi malvarlığı unsurları menkul işletme tesisatı olarak adlandırılmıştır (TRK m. 5/1.f). Öte yandan, işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan bu türden varlıkların rehninin, diğer kanunlarca bir sicile tescili gerektirmesi durumunda, bu rehnin ilgili sicillere bildirilmesi gerekir (TRK m. 5/2, c. 2).

Örneğin işletmenin malvarlığı unsurları arasında bulunmakla birlikte, aynı zamanda 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu¹⁹ kapsamında düzenlenen *marka, coğrafi işaret, tasarım, patent, faydalı model* gibi sınai mülkiyet haklarının²⁰ rehin sözleşmesine taraf olması durumunda, rehin sözleşmesinin bu hakların tescil edildiği ilgili sicillere²¹ de bildirilmesi gerekir. Aynı şekilde, bu

¹⁷ Kanun ile üzerinde rehin hakkı kurulabilecek malvarlığı unsurları arasında vagon'da yer almıştır. Bilindiği üzere, 24/04/2013 tarih ve 6461 sayılı Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun'un amaçlarından birisi de "Kamu tüzel kişileri ile ticaret siciline kayıtlı şirketlerin demiryolu altyapı işletmeciliği ve demiryolu tren işletmeciliği yapabilmelerini sağlamak" (m. 1/1-e). Dolayısıyla demiryolu taşımacılığı faaliyeti yürüten kişilerin de bu kapsamda bir vagon sahibi olmaları durumunda, işletmeye dahi bu malvarlığı unsuru/unsurları üzerinde de rehin hakkı kurulması mümkündür.

¹⁸ TRK madde 5 gerekçesi, s. 8.

¹⁹ Resmî Gazete, 10.01.2017, Sayı: 29944.

²⁰ 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununa göre, sınai mülkiyet hakkı kavramı ile kastedilen husus; marka, coğrafi işaret, tasarım, patent ve faydalı modeldir (SHK m. 2/1-ı).

²¹ 6769 sayılı Sınai Haklar Kanunu kapsamında sicil, sınai mülkiyet hakları ile geleneksel ürün adlarına ilişkin bilgilerin yer aldığı kayıt ortamı olarak tanımlanmıştır (SHK m. 2/1-ı).

türden varlıklar üzerinde, diğer kanunlar uyarınca daha önceden bir rehin hakkı tesis edilmiş olması halinde, TRK kapsamında tesis edilerek bildirilen rehin sonraki sırada yer alacaktır.

Kanuna göre, ticari işletme ve esnaf işletmesi üzerinde rehin kurulması durumunda, bu husus ticaret veya esnaf siciline bildirilir (TRK m. 5/2). Hükmün devamında ise tacir ve esnafı koruyan bir düzenleme söz konusudur. Buna göre, birinci fıkrada (TRK m. 5/1) yer alan taşınır varlıkların²² borcu karşılaması durumunda, işletmenin tümü üzerinde rehin kurulamayacağı belirtilmiştir (TRK m. 5/2). Burada "işletme" kavramı geçtiği için, hükmü ticari işletme yanında, esnaf işletmesi ve tarımsal işletmeler açısından da kabul etmek gerekir.

Nihayetinde, tapu kütüğüne herhangi bir nedenle tescil edilen taşınırlar bu Kanun kapsamında değildir (TRK m. 1/5). Tapu kütüğüne kayıtlı taşınmazların ticari işletme rehininin kapsamına alınmamasının nedeni, bunlar üzerinde esasen tapu siciline tescil yoluyla rehin tesis edilebilecek olmasıdır.

8.Sonuç

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, daha önce yürürlükte olan 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu'nun uygulamasının yeterince yaygın olmadığı düşüncesinden hareketle, KOBİ'lerin finansmana erişimde güvence olarak kullanabilecekleri alternatif unsurlar öngörmektedir. Kanun müstakbel varlıklar ile mevcut taşınır varlıkların getirilerini de rehnedilebilecek unsurlar arasına almakta, rehnin ticaret unvanı ve işletme adından bağımsız olarak kurulmasını sağlamak ve ayrıca taşınır rehininin aleniyetini sağlamak ve rehnin paraya çevrilmesinde etkin bir mekanizma oluşturmak amacını taşımaktadır.

TRK'nin genel gerekçesinde Kanunun amacı KOBİ'lerin finansman ihtiyacının hızlı ve kolay bir şekilde sağlanması olarak açıklanmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki bu ihtiyacın sadece rehnin kolaylaştırılması yoluyla sağlanması mümkün değildir. Aksine, rehin işleminin sıkı koşullara bağlanarak, rehnin alacaklı bakımından güvenilir bir teminat oluşturmasının sağlanması ve bu arada rehin verenin de sömürülmesini engellemek suretiyle, bunun mümkün olabileceği gerçeği gözden kaçırılmamalıdır.

Daha önce yürürlükte olan TİRK kapsamındaki rehin sözleşmesi, özellikle bankalar gibi kredi veren kuruluşların, yeterince sağlam bulmadıkları için kabul etmedikleri bir rehin türü idi. Dolayısıyla, işletmeler açısından finansmana erişimin yolu, sadece rehinin kurulmasını kolaylaştırmak veya kapsamını genişletmekten ibaret değildir. Aksine, taşınırın borçlunun zilyetliğinde kalması nedeniyle alacaklının yeterince sağlam bulmadığı bu rehin türünü, alacaklının bir güvence olarak kabul etmesini sağlayacak önlemlerin de alınması gerekir. Ancak bu yapılırken, rehinle ilgili tüm çevrelerin çıkarlarının korunmasına özen gösterilmesi gerekir. Rehin sözleşmesinde, özellikle ekonomik açıdan daha zayıf konumda olan rehin verenin sömürülmesinin engellenmesi yanında, üçüncü kişilerin çıkarlarının da göz ardı edilmeden, tüm ilgililerin çıkarlarının dengelenmesi önem kazanmaktadır.

Kaynakça

Arkan, S. (2011). Ticari İşletme Hukuku, On Beşinci Baskı, Ankara.

Güleş, B. ve Doğu, H.M. (2016). 6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Kurulan Taşınır Rehni Sözleşmesinin Şekli, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(147-148), 53-73.

²² Burada bahsi geçen birinci fıkrada yer alan ve malvarlığı unsurları arasında ticari işletme ile ilgili olabilecek hususlar, alacaklar, fikri ve sınai mülkiyete konu haklar, hammadde, her türlü kazanç ve iratlar, başka bir sicile kaydı öngörülmeden ve idari izin belgesi niteliğinde olmayan her türlü lisans ve ruhsatlar, kira gelirleri, kiracılık hakkı, menkul işletme tesisatı, sarf malzemesi, stoklar, ticaret unvanı ve/veya işletme adı, vagon, bu fıkrada sayılanlardan üçüncü kişiler zilyetliğindeki taşınır varlık, hak ve paylı mülkiyet haklarıdır (TRK m. 5/1).

- Karakılıç, H. (2014). Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun Üzerine Bir Değerlendirme, *Legal Hukuk Dergisi (LHD)*, 12(141), 63-85.
- Kendigelen, A. (2011). Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler, İlk Tespitler, İstanbul.
- KOSGEB C o u n try Report (2012). Enhancing The C o m p e titiv e n e s s of SM Es In Turkey, Erişim Adresi: http://www2.comcec.org/UserFiles/File/%C3%BCIkeraporlar%C4%B1/28_isedak_%C3%BCIke_rap/T%C3%BCrkiye.pdf,
- Makaracı- Başak, A. (2014). Taşınır Rehni Sözleşmesi, İstanbul.
- Oğuzman, M. K., vd. (2012). Eşya Hukuku, 15. Bası, İstanbul.
- Poroy, R. ve Yasaman, H. (2012). Ticari İşletme Hukuku, 14. Baskı, İstanbul.
- Reisoğlu, S. (1977). Ticari İşletme Rehni ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar, Ankara.
- Rekabet Kurumu (2014). Reabet Hukuku ve KOBİ'ler, 2014 Rekabet Raporu, Ankara.
- Resmî Gazete, 01.11.2005, Sayı: 25983 (Mükerrer).
- Resmî Gazete, 10. 01. 2017, Sayı: 29944.
- Resmî Gazete, 13.12. 2012, Sayı: 28496.
- Resmî Gazete, 25. 4. 2006, Sayı: 26148.
- Resmî Gazete, 28.10.2016, Sayı: 29871.
- Serozan, R. (2014). Eşya Hukuku I, 3.Bası, İstanbul.
- Şit- İmamoğlu, B. (2017), Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme, Ankara.
- TARES Taşınır Rehin Sicili, Erişim Adresi: <https://www.tares.org.tr/nbsweb-tasinirRehinSorgu-app/public/main.xhtml>
- Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni (2015), Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri, Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=21864>
- Ülgen H. vd. (2015), Ticari İşletme Hukuku, İstanbul.

AN EVALUATION ON “THE LAW ON PLEDGES OVER MOVABLE ASSEST IN COMMERCIAL TRANSACTIONS” AS A MEANS OF FINANCING BUSINESSES

Extended Abstract

Aim: Uninterrupted maintenance of commercial activity requires that the merchant use credits from time to time. However, it is possible to meet the loan volume required by the commercial life by ensuring that the receivable is secured with sufficient collateral. Those who engage in commercial activities also want to borrow the sums they need by showing the various values in their hands and giving them collateral. If these values do not carry (real estate), the immovable property may continue to be used under certain conditions, and that property may remain useful to itself in economic terms. In the case of movements, the use of the goods as collateral must be delivered as a rule except for the exceptions stated in the law for pledging. Here is the purpose of protecting the interests of the creditor and third parties.

Method(s): A moviemaking pledge is a burden placed on a movable item, animal, rights or receivable with the aim of securing a pledge, and in the event that the pledged creditor does not fulfill the obligation, he / In this sense, it is a real right attached to the movable pledge.

In terms of commercial transactions, it is important to ensure that the assets included in the business and the right of pledge on the movable assets in this sense can be established without their delivery. Special arrangements were needed to allow pledge-like assets to remain in pledge and thus enable the business operator's activity to continue uninterrupted. Moved in Commercial Transactions Law has been enacted in practice by taking into consideration the problems that arise in this issue and taking into account the New needs in this regard.

Findings: For commercial transactions, delivery of pledged assets to pledge creditors may also pose a number of risks. The delivery of assets by the borrower to the creditor causes the borrower to continue to take advantage of them and not to continue the production activity necessary to pay the borrower. This situation puts the repayment of the loan in jeopardy. In the same way, as regards the lenders, the maintenance and maintenance of the pledges carried out poses some significant difficulties and burdens.

With the entry into force of the Movable Crime Law in Commercial Transactions, the Commercial Crime Act of 1971, which was in force for a long time and which regulates this issue, was abolished from the time of enforcement. Moved in Commercial Transactions the Law on Loans provides provisions facilitating access to finance and other means of providing loans to other entities, SMEs, in general terms. In this way, significant changes have been anticipated in the context of establishing pledge contracts against large enterprises in terms of real and legal persons such as producer associations and self-employed persons besides tradesmen and agricultural enterprises, especially commercial enterprises.

The arrangement of the pledge agreement is not enough for the birth of the movable pledge. The right of pledge is established when the pledge contract is registered in the relevant register. According to his law, the right of pledge is contrary to third persons by registering the pledge contract.

The Hosted Portable Registry is a public register and the Ministry is authorized to monitor the activities of the registry always and to take the necessary precautions. It is stated in the General Principles of the Law that the creation of the Pledge of the Pledge has provided the publicity and follow-up of the movable pledges.

According to the law, the creditor's pledge, in other words, the pledge side will primarily include credit institutions. According to the law, where the hostage contractor is a credit institution, the

pledgee, the tradesman, the farmer, the producer organization and the real and legal persons of the self-employed will take place on the pledge side.

According to the Law of Moving in Commercial Transactions Law, TRK m. Portable assets with a limited number of 5/1 provisions and a whole of commercial operation or artisan operation can enter. Therefore, it is not possible to pledge other assets of an entity outside the scope of the judgment here.

Conclusion: It is explained in the general necessity of the TRK that the requirement of the law is to provide the SMEs' financing needs quickly and easily. It should be noted, however, that this need can not be achieved solely by facilitating the pledge. On the contrary, it should not be overlooked that the pledge process can be linked to strict conditions, making it possible for the pledge to provide a reliable security for the creditor, while preventing the pledgee from being exploited.

The pledge agreement under the TIRK, which was in force before, was a kind of pledge that lenders, especially banks, did not accept because they did not find them sufficiently robust. Hence, access to finance in terms of businesses is not only to facilitate the establishment of the pledge or to expand its scope. On the contrary, precautions should be taken to ensure that the creditor does not find the creditor sufficiently strong because the borrower is in possession of the borrower, and that the creditor accepts it as a guarantee. However, in doing so, care must be taken to protect the interests of all circles related to the pledge. In the pledge agreement, it is especially important to balance the interests of all concerned, while avoiding the exploitation of the pledge, which is in a more economically weak position, as well as the interests of the third parties.

